

Т. В. Письменна

аспірантка

Тернопільський національний економічний університет

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ ВИДАТКІВ НА ОСВІТУ

Досліджено думки вітчизняних і зарубіжних учених і практиків на проблему оцінки ефективності державного фінансового контролю за допомогою системи критеріїв і показників. Визначено систему показників результативності та дієвості контрольної діяльності в сфері освіти окремих контролюючих органів. Здійснено аналіз основних показників результативності та дієвості бюджетного контролю за видатками на освіту.

Ключові слова: ефективність державного фінансового контролю, критерій результативності бюджетного контролю, критерій дієвості бюджетного контролю, показники результативності бюджетного контролю за видатками на освіту, показники дієвості бюджетного контролю за видатками на освіту.

СИСТЕМА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЯ НАД РАСХОДАМИ НА ОБРАЗОВАНИЕ

Исследованы мнения отечественных и зарубежных ученых и практиков о проблеме оценки эффективности государственного финансового контроля с использованием системы критериев и показателей. Определена система показателей результативности и действенности контрольной деятельности в сфере образования отдельных контролируемых органов. Проанализированы основные показатели результативности и действенности бюджетного контроля над расходами на образование.

Ключевые слова: эффективность государственного финансового контроля, критерий результативности бюджетного контроля, критерий действенности бюджетного контроля, показатели результативности бюджетного контроля над расходами на образование, показатели действенности бюджетного контроля над расходами на образование.

SYSTEM EFFICIENCY INDICATORS OF BUDGETARY CONTROL EXPENDITURES ON EDUCATION

The views of Ukrainian and foreign scientists and experts on the problem of evaluating the effectiveness of state financial control through a system of criteria and indicators are investigated. The system efficiency indicators of control activities in education separate regulatory agencies are detected. The basic efficiency indicators of budgetary control expenditure on education are analyzed.

Keywords: efficiency of state financial control, budget control performance criterion, criterion of effectiveness of budget control, indicators of budgetary control over expenditures for education, indicators of effectiveness of budget control expenditures on education.

Постановка проблеми

Через високу залежність від негативних наслідків кризових явищ і процесів вітчизняна економіка показала свою нестабільність, що, зокрема, проявилось в зниженні рівня показників економічного та соціального розвитку країни. За таких обставин актуалізувалося значення хронічної проблеми нестачі бюджетних коштів для повноцінного досягнення пріоритетів і цілей соціально-економічної політики України. Така ж проблема супроводжує функціонування системи освіти в Україні та, відповідно, перешкоджає забезпеченню повноцінного її розвитку. В таких умовах виникла потреба в підвищенні якості управління бюджетними коштами в сфері освіти, забезпеченні результативності, ефективності та прозорості їх використання. З означеного

слідуює, що нинішні обставини спонукали до організації та здійснення бюджетного контролю за видатками на освіту на принципах обов'язковості, стратегічної спрямованості, всебічності, системності, регулярності та дієвості.

Ініціативні та повсякчасні заклики про необхідність підвищення ефективності державного фінансового контролю лунають майже від кожного фахівця з контрольно-ревізійної практики. Проте, не всі з них відважилися на дослідження проблеми оцінки ефективності державного фінансового контролю за допомогою системи критеріїв і показників. Доречно відзначити, що поняття ефективності державного фінансового контролю не розтлумачено в жодному з нормативно-правових актів, які регулюють бюджетні правовідносини в Україні, а також в тих актах законної сили, положення яких упорядковують діяльність органів державного фінансового контролю. Необхідно також констатувати про відсутність на сьогодні розроблених і затверджених на рівні окремих контролюючих органів методик оцінки ефективності державного фінансового контролю. Отже, проблема оцінки ефективності бюджетного контролю як одного з найважливіших видів державного фінансового контролю потребує наукового дослідження, що повинно, в свою чергу, забезпечити її усунення в практиці бюджетного контролю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

За результатами всебічного знайомства з напрацюваннями вітчизняних і зарубіжних учених і практиків з цієї проблематики стало очевидним, що на рівні малодосліджених знаходяться нині питання тлумачення поняття ефективності державного фінансового контролю, а також розробки повної системи критеріїв і показників, за допомогою яких має здійснюватися оцінка ефективності державного фінансового контролю. Проте, виняток складають наукові праці Д. Дементьєва, І. Дрозд, Л. Овсяннікова, В. Симоненка, В. Шевчука, О. Шуліко та інших, у яких ці питання підпали під посилену увагу. Крім цього, став явним факт відсутності загальновизнаного підходу до оцінки ефективності державного фінансового контролю. Таким чином, названі обставини підносять на найвищий щабель актуальності питання здійснення

оцінки ефективності бюджетного контролю як одного з найважливіших видів державного фінансового контролю шляхом застосування системи критеріїв і показників.

Мета і завдання дослідження

Перед науковим дослідженням поставлено ціль – визначити систему показників ефективності бюджетного контролю за видатками на освіту. Для її досягнення необхідно вирішити ряд важливих завдань:

- дослідити бачення вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків на проблему оцінки ефективності державного фінансового контролю за допомогою системи критеріїв і показників;

- визначити систему показників результативності контрольної діяльності в сфері освіти державної контрольно-ревізійної служби, контрольно-ревізійних підрозділів міністерств і відомств, Рахункової палати;

- з'ясувати склад таких показників, які визначають дієвість бюджетного контролю за видатками на освіту, здійснюваного органами державної контрольно-ревізійної служби, контрольно-ревізійними підрозділами міністерств і відомств, Рахунковою палатою;

- здійснити аналіз основних показників результативності та дієвості бюджетного контролю за видатками на освіту в 2002–2008 рр.

Виклад основного матеріалу

Майже всі дослідники окресленої вище проблеми розцінюють як тотожні поняття ефективності державного фінансового контролю й ефективності діяльності контролюючих органів, тобто вважають їх рівноцінними за змістовим наповненням. Зокрема, з їх числа знавець теорії та практики державного фінансового контролю В. Симоненко переконаний в тому, що оцінку ефективності державного фінансового контролю потрібно здійснювати за критеріями результативності, дієвості й економічності. На його думку, названі критерії застосовуються з метою оцінки ефективності діяльності Рахункової палати (табл. 1). Так, зміст критерію результативності державного фінансового контролю зводиться до відповідності результатів діяльності

контролюючого органу завчасно запланованим показникам; дієвість державного фінансового контролю проявляється у впливі контролюючого органу на протиправні дії підконтрольного об'єкта; відповідно до критерію економічності витрати на організацію та здійснення дієвого державного фінансового контролю повинні знаходитися на мінімальному рівні.

Таблиця 1

Критерії та показники ефективності діяльності Рахункової палати

Критерії ефективності діяльності Рахункової палати	Показники
Критерій результативності	<ul style="list-style-type: none"> - Виявлений обсяг коштів, які використані з порушенням чинного законодавства; - виявлений обсяг неефективно використаних коштів; - кількість виявлених адміністративних правопорушень та оформлених протоколів за ними.
Критерій дієвості	<ul style="list-style-type: none"> - Кількість виконаних приписів згідно з оформленими протоколами про адміністративні правопорушення; - обсяг коштів, повернутих до державного бюджету та на бюджетні рахунки організацій; - кількість втілених пропозицій Рахункової палати; - збільшення дохідної чи забезпечення економії видаткової частини бюджету; - кількість зроблених поправок до чинного законодавства; - кількість постанов Кабінету Міністрів України, прийнятих за висновками Рахункової палати; - кількість рішень (наказів, розпоряджень, нормативних актів), прийнятих за висновками Рахункової палати; - кількість кримінальних справ, відкритих за висновками Колегії Рахункової палати.
Критерій економічності	<ul style="list-style-type: none"> - Обсяг коштів, витрачених на здійснення державного фінансового контролю; - обсяг коштів, витрачених підконтрольним об'єктом на підготовку матеріалів для вповноважених на перевірку осіб; - рівень економічності як відношення отриманого економічного ефекту від реалізації висновків і пропозицій Рахункової палати до витрат на її утримання.

Примітка. Побудовано на основі [7, 139-140].

Окрім зазначеного, В. Симоненко переконує у важливості оцінки ефективності роботи спеціалістів, уповноважених на проведення перевірок. Так, він настоює на необхідності розрахунку системи коефіцієнтів, зокрема коефіцієнта інтенсивності роботи контролера за формулою:

$$KIP = K_k / K_\phi, \text{ де} \quad (1)$$

KIP – коефіцієнт інтенсивності роботи контролера;

K_k – кількість контрольних заходів, які проведені контролером;

K_ϕ – кількість контрольних заходів, що проведені структурним підрозділом чи органом контролю в цілому.

Не менш потрібним, на думку В. Симоненка, поряд з попереднім є розрахунок коефіцієнта результативності контролю за формулою:

$$KP = O_n / O_n, \text{ де} \quad (2)$$

KP – коефіцієнт результативності контролю;

O_n – обсяг нецільового використання бюджетних коштів, виявлений за результатами контрольного заходу;

O_n – обсяг коштів, підданих перевірці.

Як переконаний В. Симоненко, об'єктивна та повна оцінка ефективності державного фінансового контролю можлива за умови розрахунку коефіцієнта дієвості контролю за формулою:

$$KDK = O_{cf} / O_n, \text{ де} \quad (3)$$

KDK – коефіцієнт дієвості контролю;

O_{cf} – обсяг коштів, повернутих до державного бюджету за результатами контрольних заходів;

O_n – обсяг нецільового використання бюджетних коштів, виявлений за результатами контрольних заходів.

Більше того, оцінка ефективності державного фінансового контролю вважатиметься незавершеною в разі відсутності розрахованого коефіцієнта окупності роботи контролера за формулою:

$$KOP = O_{cf} / O_{кук}, \text{ де} \quad (4)$$

KOP – коефіцієнт окупності роботи контролера;

O_{cf} – обсяг коштів, повернутих до державного бюджету за результатами контрольних заходів, у розрахунку на одного контролера;

$O_{\text{кук}}$ – обсяг коштів, витрачених на утримання контролера.

Таким чином, вітчизняним ученим-практикам, зокрема В. Симоненку, треба завдячувати за напрацювання, що пов'язані з розробкою системи критеріїв, показників і коефіцієнтів, за допомогою яких можна здійснити об'єктивну та повну оцінку ефективності державного фінансового контролю. За нашими спостереженнями, здобутки В. Симоненка не є поодинокими в теорії державного фінансового контролю, оскільки його погляд поділяють інші фахівці, які в своїх працях [4, 63-66] досліджують проблему оцінки ефективності державного фінансового контролю.

На переконання колективу авторів у складі І. Дрозд і В. Шевчука навчального посібника “Державний фінансовий контроль” (2007 р.), здійснити оцінку ефективності фінансового контролю можна за допомогою системи таких показників: обсяг виявлених за результатами контролю нестач, незаконних витрат і крадіжок товарно-матеріальних цінностей та грошових коштів; сума відшкодованих матеріальних збитків державі та відсоток відшкодування матеріальних збитків державі в загальному обсязі виявлених незаконних витрат, нестач і крадіжок; співвідношення обсягу відшкодованого державі збитку до витрат на проведення контролю [2, 111-116].

Окрім зазначеного, І. Дрозд і В. Шевчук пропонують такий підхід до оцінки ефективності фінансового контролю, який зводиться до визначення ризику здійснення неефективного фінансового контролю за формулою:

$$CP_{\text{знк}} = P_{\text{ніск}} \times P_{\text{невкд}} \times P_{\text{невок}}, \text{ де} \quad (5)$$

$CP_{\text{знк}}$ – сукупний ризик здійснення неефективного контролю;

$P_{\text{ніск}}$ – ризик помилкової ідентифікації суб'єктів контролю;

$P_{\text{невкд}}$ – ризик неякісного виконання контрольних дій;

$P_{\text{невок}}$ – ризик неправильного вибору об'єктів контролю.

Отже, як слідує з формули, здійснення неефективного фінансового контролю може бути спричинене хибною ідентифікацією суб'єктів контролю, неякісним виконанням контрольних дій, а також неправильним вибором

об'єктів контролю, тобто в ролі чинників виступають складники системи фінансового контролю – суб'єкти контролю, контрольні дії й об'єкти контролю [2, 111-116].

Актуальна проблема оцінки ефективності фінансового контролю знайшла своє висвітлення на сторінках наукових праць російських спеціалістів, які взяли за розробку універсальних показників оцінки ефективності фінансового контролю. Так, вони пропонують з метою оцінки ефективності фінансового контролю застосовувати критерії економічності, результативності, дієвості й інтенсивності. Поміж усіх критеріїв доцільно за важливістю виділити критерій дієвості фінансового контролю, відповідно до якого існує потреба в розрахунку таких показників: сума недостач і нецільових видатків, повернутих до бюджету, а також кількість і сума виконаних розпоряджень.

Заслуговує на увагу думка російського фахівця з вище окресленої проблеми Д. Дементьєва, який пропонує оцінювати ефективність фінансового контролю за критерієм динамічності шляхом розрахунку системи показників. Зокрема, він обґрунтовує, що повна й об'єктивна оцінка ефективності фінансового контролю за критерієм динамічності можлива за умови розрахунку:

- 1) питомої ваги відшкодування фінансових порушень за формулою:

$$ПВ = (ВФП/ФП) \times 100\%, \text{ де} \quad (6)$$

ВФП – сума відшкодованих фінансових порушень;

ФП – сума виявлених фінансових порушень.

- 2) питомої ваги відшкодування недостач за формулою:

$$ПВ = (СП/ДП) \times 100\%, \text{ де} \quad (7)$$

СП – сума стягнених податків і санкцій до бюджету;

ДП – сума донарахованих податків за результатами камеральних або виїзних перевірок.

- 3) показника повернених сум до бюджету на одного ревізора за формулою:

$$EP = СП/ЧР, \text{ де} \quad (8)$$

СП – стягнені податки та санкції до бюджету;

ЧР – чисельність ревізорів [1].

На думку О. Шуліко, поняття “ефективність” можна застосовувати по відношенню до всіх сфер діяльності, в яких відбувається витрачання грошових коштів, у тому числі до контрольної діяльності. Вартує уваги її наукова позиція, яка обґрунтовує місце та роль оцінки ефективності фінансового контролю в процесі контрольної діяльності. Так, як визначає О. Шуліко, процес здійснення контролю – це діяльність суб’єктів контролю, спрямована на досягнення поставлених цілей найбільш ефективними способами шляхом вирішення визначених завдань і застосування відповідних принципів, методів і техніки контролю. На першій стадії здійснення фінансового контролю відбувається встановлення норм функціонування, оцінка виконання встановлених норм, коригування відхилень від установлених норм і правил; на другій стадії – безпосереднє проведення контрольних дій; на третій стадії – збір даних про результати контрольних заходів, порівняння й оцінка фактичного й очікуваного результатів, оцінка ефективності контролю [9, 32-26].

Отже, на підставі зазначеного можна судити про те, що оцінка ефективності фінансового контролю втілюється на заключній стадії процесу його здійснення, а її роль настільки важлива, що виключення оціночних дій по закінченню контрольної діяльності призвело би до незавершеності процесу здійснення фінансового контролю. Як вважає О. Шуліко, оцінка ефективності фінансового контролю можлива за умови розрахунку показників:

1) ефективності роботи контролера за формулою:

$$E = C_e \div Z_k, \text{ де} \quad (9)$$

E – ефективність роботи контролера;

C_e – виявлена сума нецільового та незаконного витрачання коштів у розрахунку на одного контролера;

Z_k – затрати на утримання одного контролера.

2) рівня повноти виконання органом фінансового контролю функцій за формулою:

$$P = (\Phi_{\text{факт}} \div \Phi) \times 100\%, \text{ де} \quad (10)$$

P – рівень повноти виконання органом фінансового контролю функцій;

$\Phi_{\text{факт}}$ – кількість фактично виконуваних органом фінансового контролю функцій;

Φ – кількість функцій, належних до виконання органом фінансового контролю.

Треба зауважити, що повна оцінка ефективності фінансового контролю не можлива без розрахунку таких показників як обсяг повернутих державі коштів у розрахунку на одного контролера, а також кількість проведених контрольних заходів, загальна сума повернутих державі коштів, кількість справ, переданих до правоохоронних органів.

На думку Л. Овсяннікова, проблема оцінки ефективності фінансового контролю потребує науково обґрунтованого невідкладного вирішення. На його переконання, замість оцінки ефективності діяльності органів державного фінансового контролю на виправдане застосування претендує поняття “оцінка якості роботи органів фінансового контролю” [5, 41-46]. Інші дослідники проблеми оцінки ефективності державного фінансового контролю в своїх наукових працях доводять правдивість думки, яка зводиться до того, що “ефективність контрольної діяльності можна оцінити не тільки порушеннями, відображеними в акті та вираженими через конкретні показники збитків, але й сукупністю її об’єктивних наслідків” [8, 50-52]. Процитоване твердження ґрунтується на тому, що здійснення фінансового контролю передбачає отримання не тільки результату контрольної діяльності, а й економічного або соціального ефекту, який визначає корисний результат фінансово-господарської діяльності підконтрольних об’єктів.

Вважаємо, що всі запропоновані вітчизняними та зарубіжними науковцями та практиками коефіцієнти та показники можна застосувати в процесі здійснення оцінки ефективності бюджетного контролю за видатками на освіту. Більше того, тільки завдяки їх комплексному застосуванню можна забезпечити об’єктивність і повноту оцінки ефективності бюджетного

Державна контрольно- ревізійна служба	Обсяг порушень у сфері освіти, які призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів (млн грн)	7,64	3,1	48,165	8,844	82,81	127,2	114,405
	Обсяг порушень у сфері освіти, які не призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів (млн грн)	496,6	112,6	205,4	212,3	308,5	799,9	1033,226
	Питома вага виявлених порушень у сфері освіти (%)	4,81	1,26	6,9	2,28	3,23	5,04	3,79
Рахункова палата	Обсяг незаконного використання коштів державного бюджету в сфері освіти (млрд грн)	0,1025	–	0,3346	0,4211	0,0448	0,0122	–
	Обсяг неефективного використання коштів державного бюджету в сфері освіти (млрд грн)	0,0004	0,0029	0,06	0,0531	0,0364	–	0,0315

Примітка. Побудовано на основі [6; 3].

Відповідно до критерію дієвості вповноважені контролюючі органи повинні застосовувати відповідні каральні заходи до порушників фінансово-бюджетного законодавства. Так, основними показниками, які визначають дієвість бюджетного контролю за видатками на освіту, здійснюваного органами державної контрольно-ревізійної служби, є наступні: обсяг усунутих порушень

фінансової дисципліни; кількість осіб, притягнутих до адміністративної, дисциплінарної та матеріальної відповідальності; обсяг накладених адміністративних штрафів. У свою чергу, про дієвість бюджетного контролю в сфері використання бюджетних коштів на освіту, який здійснюється контрольно-ревізійними підрозділами міністерств і відомств, свідчать наступні показники: обсяг усунутих порушень фінансової дисципліни; кількість осіб, притягнутих до дисциплінарної та матеріальної відповідальності. Рахункова палата як орган бюджетного контролю за видатками на освіту звітує про дієвість здійснюваних нею контрольно-аналітичних та експертних заходів за допомогою наступних показників: кількість звітів, актів, висновків та інформацій, направлених до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, міністерств і відомств і підпорядкованих їм навчальних закладів з метою відповідного реагування, усунення виявлених порушень і відшкодування збитків, заподіяних державному бюджету. В табл. 3 поміщені основні показники дієвості бюджетного контролю за видатками на освіту в 2002–2008 рр.

Таблиця 3

Показники дієвості бюджетного контролю за видатками на освіту в 2002–2008 рр.

Органи бюджетного контролю	Показники	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Державна контрольно-ревізійна служба	Обсяг усунутих усіх порушень фінансової дисципліни в сфері освіти (млн грн)	488,7	111,1	202,59	–	331	608,9	913,4
	Кількість осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності	518	17	628	–	797	16	1029
	Обсяг накладених адміністративних штрафів (млн грн)	0,037	–	0,02	–	0,037	–	–

Примітка. Побудовано на основі [6].

Висновки

За результатами аналізу показників у табл. 2 і 3, а також роблячи підсумок усьому зазначеному вище, доречно сформулювати такі висновки:

1) Найкращий результат своєї роботи державна контрольно-ревізійна служба показала в 2002 р. і 2007–2008 рр. (загальна сума виявлених порушень у сфері використання фінансових ресурсів на освіту дорівнювала, відповідно, 504,24 млн грн, 927,1 млн грн, 1147,64 млн грн). Упродовж досліджуваного часу в структурі всіх порушень фінансової дисципліни виявлені державною контрольно-ревізійною службою фінансові правопорушення у сфері використання фінансових ресурсів на освіту займали зовсім малу питому вагу (найменшу в 2003 р. – 1,26 %). У 2002–2008 рр. Рахункова палата зарекомендувала себе як результативно діючий орган бюджетного контролю за видатками на освіту. Як аргумент цьому, обсяг виявленого нею незаконного, в тому числі нецільового використання коштів державного бюджету, а також неефективного використання бюджетних коштів у сфері освіти був найбільшим у 2005 р. (0,4742 млрд грн).

2) За період 2002–2008 рр. найбільш дієвою була контрольна діяльність державної контрольно-ревізійної служби в 2002 р., оскільки нею було усунуто з 504,24 млн грн виявлених фінансових правопорушень у сфері освіти 488,7 млн грн (96,92 %). У 2004 р. значення досліджуваного показника знаходилося на рівні 202,59 млн грн, а в 2006–2008 рр. – 331 млн грн, 608,9 млн грн, 913,4 млн грн, що також свідчить про високу дієвість контрольної діяльності державної контрольно-ревізійної служби. Крім цього, про найвищий ступінь дієвості ревізій та перевірок засвідчують показники роботи державної контрольно-ревізійної служби за 2008 р., згідно з якими нею було притягнуто до адміністративної відповідальності 1029 осіб.

3) У системі показників і коефіцієнтів ефективності бюджетного контролю загалом і бюджетного контролю за видатками на освіту зокрема

важливе місце займають такі з них, які забезпечують його оцінку за критеріями результативності та дієвості. Поряд з ними, об'єктивна та повна оцінка ефективності бюджетного контролю за видатками на освіту здійсненна за умови розрахунку також й інших показників і коефіцієнтів, зокрема коефіцієнтів інтенсивності й окупності роботи контролера, а також показників ефективності роботи контролера та рівня повноти виконання органом фінансового контролю функцій.

Список літератури

- 1) Дементьев Д. В. Оценка эффективности финансового контроля / Д. В. Дементьев [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://old.nsaem.ru/Science/Publications/Science_notes/Archive/2004/4/119.pdf. – Назва з екрану.
- 2) Дрозд І. К. Державний фінансовий контроль: [навчальний посібник] / І. К. Дрозд, В. О. Шевчук. – К.: ТОВ “Імекс-ЛТД”, 2007. – 304с.
- 3) Звіти Рахункової палати України за 2002–2008 рр. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/achamber/control/uk/publish/article/main?art_id=48032&cat_id=32826. – Назва з екрану.
- 4) Кукурудз О. Оцінка ефективності державного фінансового контролю / О. Кукурудз // Вісник КНТЕУ. – 2006. – № 2. – С. 63-66.
- 5) Овсянников Л. Н. Финансовый контроль и экономическая наука / Л. Н. Овсянников // Финансы. – 2009. – № 4. – С. 41-46.
- 6) Окремі показники роботи органів державної контрольно-ревізійної служби за 2002–2008 рр. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/45124>. – Назва з екрану.
- 7) Симоненко В. К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні (макроекономічний аспект) / В. К. Симоненко, О. І. Барановський, П. С. Петренко. – К.: Знання України, 2006. – 280с.
- 8) Симонова Л. А. Эффективность государственного финансового контроля / Л. А. Симонова // Финансы. – 2006. – № 4. – С. 50-52.
- 9) Шулико Е. В. Теоретические аспекты организации финансово-бюджетного контроля: [монография] / Е. В. Шулико. – Пенза: Информационно-издательский центр, 2007. – 60с.